

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

7. Duplex modus penetrandi mysteria Dei, humana ratione & charitate: ille periculosus est, proprius Philosophorum; iste tutus Christianorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

de intelligendi speciebus, modo, duratione, de loco eorum, motu, operationibus, instantibus, locutionibus; de gratiæ inæqualitate, magnitudine, de meriti statu, continuatione, intensione, tempore, & similibus infinitis, in quibus nihil plerumque nisi omnia incerta esse, certum est. Nam si Ecclesia in Concilium cogereretur, ut veram, & Christianam, & Ecclesiasticam ex revelatione cognitionem filijs suis de Spiritibus Angelicis traderet, nec unum quidem ex omnibus articulis istis forsitan definire posset, quos tantâ nonnulli animorum viriumque concertatione disputant, ac determinant.

Ex quo etiam perspicuum est, quàm parum hujusmodi ratiocinationes Philosopho-Scholasticæ ad inveniendas divinas veritates faciant. Nam in illis ipsis Concilijs quæ ad illustrandas eas congregantur, postquam Theologorum dissertationibus super ambigua contestatâque veritate datus fuerit locus, non eam Ecclesia per modum conclusionis in humana ratiocinatione & confecutione fundatæ elicit ac determinat: sed per modum sententiæ, quàm ipsa tanquam iudex, auditis Theologis tanquam causidicis, divinâ inspiratione gubernata, ex alijs primitus revelatis, hoc est, ex Scripturis, aut traditionibus jam antè creditis, trahit. Ad quem sanè scientiæ uberius hauriendæ tradendæque modum, Philosophia humana parparum facit.

Hoc est igitur, quod supra diximus, non hoc Christum Dominum, in conferendo novæ legis beneficio spectasse, ut scientijs expoliret nos: sed potius, ut principijs quibusdam al-

tissimarum rerum revelatis, & rationibus earum testis, humilitate fundatos, & charitate fervidos redderet. Nimirum ad locum, unde per protoplasti iniquitatem in hoc exilium relegati sumus, contrariâ nos profus viâ studuit revocare. Ille scientiæ magnitudine præcelluit, majoremque intemperanter appetendo periit. Medicus igitur attentâ ista ruina nostræ causæ, sanaturus ægrotum, luminosâ scientiæ cuncta rimanti & penetranti substituit in Ecclesia sua fidem; cujus obscuritate divina mysteria ita tegetentur, ut nos eorum cognitio sine cognitione salvaret. Ex eadem quippe medicinæ methode, pro primæva abundantia nostrâ paupertatem; pro delicijs quibus abusi sumus, difficultates ac labores, veluti spinas ac tribulos præparando, feminavit. Nam quia voluit homo, inquit Augustinus, inter delicias Paradisi servare peccatum, instituitam, statuit Deum, ut post eius peccatum propinqua caro peccati ad recipiendâ iustitiam laboribus & molestijs mitteretur. Quam ob causam ipse Medicus Christus, ut ægroti suo semetipsam, quantum fieri posset, attemperaret, quemadmodum cum pauperibus & afflictis, pauper fuit, & in laboribus à juvenute sua; ita & secularium scientiarum imperitus videri voluit. Non enim in illis earumque lumine præsentis vitæ felicitas posita est, sed in lumine purificatæ charitatis; quâ etiam voluit filios discipulosque suos peritos effici: ut ita veluti *docibiles Dei*, seu docti à Deo, participes fierent mysteriorum ejus: & istâ luminosâ face in cordibus eorum accensâ, cœlestium principiorum quæ revelaverat, arcana penetrarent.

CAPVT SEPTIMVM.

Duplex modus penetrandi mysteria Dei, humanâ ratione, & charitate: ille periculosus est, proprius Philosophorum; iste tutus Christianorum.

EX quo profectò aliud non parvi momenti arcanum sese aperit, quod à plerisque, qui de rebus divinis tam subtiliter, & logicè arguantur, abstrusum est. Duplex enim est modus penetrandi divina mysteria, quæ Dei revelatione credenda proponuntur: unus per humanas ratiocinationes, quem etiam Philosophi sectati sunt. Modus ille periculis multorum errorum obnoxius est; quemadmodum exemplis magnorum quorundam, sive Recentiorum, sive ætatis mediæ Scriptorum, sive etiam antiquorum Patrum, luculentè demonstratum est: qui intemperantiùs majestatem divinorum scrutantes mysteriorum, ab eorum gloriâ oppressi sunt. In hujusmodi enim inquisitione & assertionem maximè oportet sapere ad sobrietatem: quæ non sinit animum veraciter humilem atque Christianum, in novas, quales dixi, prurire de revelatis mysterijs quæstiones, nisi errorum grassantium necessitas aliquid dicere cogat; multoque minùs eos ex humanâ Phi-

losophiæ, sed tantùm ex revelatæ sapientiæ principijs definire. His enim ex causis Apostolus Paulus, & primi Patres tantoperè ad-versus humanam Philosophiam stomachati sunt.

Alter modus ex incensa charitate proficitur, quâ cor hominis purgatur, & illuminatur, ut secreta Dei penetret, quæ in sacrarum litterarum corticibus, ipsisque revelatis principijs continentur. Hic intelligendi modus veris Christianis maximè familiaris est: per quem in spiritualibus sive viris sive sceminis, magis magisque crescente charitate, crescit sapientia, donec perveniat ad perfectum diem. Nam quemadmodùm ex semine arbor nascitur, & vicissim ex arbore semen, atque ita reciproca utrumque productione in infinitum multiplicatur: ita quoque Christianæ fidei cognitio charitatis amorem suscitât; & per illam operatur: quæ charitas continuò lucem cognitionis excitat novam, lux flammam amoris, & iterum flamma lucem, atque ita idem-

identidem recipiando vices animum Christi-
 stianum ad fervoris, ac lucis, hoc est, ad
 charitatis, & veritatis seu sapientia plenitu-
 dinem ducunt. Sed quemadmodum isti duo
 adipiscenda cognitionis modi valde discre-
 pant; ita quoque veritates, quae per alter-
 utrum innotescunt, valde diversae sunt. Illae
 plerumque spinosae atque aridae sunt, in sola
 haerentes speculatione, atque ideo fere frivolae
 & inutiles: hae vero sive ad Deum, sive ad
 homines, sive ad rerum agendarum regulas
 pertineant, lapidae sunt, & medullitibus in affectu
 resuunt, unde prodierunt. Doctrina ista tan-
 quam certissima solidissimaque sapiens ab Au-
 gustino traditur, & omnibus de rerum divina-
 rum intelligentia satagentibus unice com-
 mendanda est. Nam hinc illud in tractatibus in
 Ioannem: *Non diligitur quod penitus ignoratur,*
sed cum diligit quod ex quantalacumque parte cogno-
scatur; ipsa efficitur dilectione, ut melius & plenius
cognoscatur. Itaque statim adiecit, moxam in
 scientia rerum divinarum proficiendi: *si ergo*
in charitate proficiatis, quam diffundit in cordibus
Spiritus sanctus, docebit vos omnem veritatem. Et
 inferius omnem profectum scientiae inde spe-
 randum esse prohetur: *Totum, quod usque ad*
illam perfectionem (qua post hanc vitam dabi-
tur) futurum est, nobis promisit Dominus per chari-
tatem Spiritus, dicens: Docebit vos omnem verita-
tem. In cuius veritatis assertionem etiam Apo-
 stolus citat, qui ad Ephesios dicit: *Ut in*
charitate radicati, & fundati, possitis comprehendere
videlicet sciendo, cum omni. b. s. sanctis, quae sit
longitudo &c. Et concludit id quod supra di-
 ximus: *ISTO ENIM MODO vos docebit Spiritus*
sanctus omnem veritatem, cum magis magisque dis-
fundet in cordibus vestris charitatem. Quod ne
 quis ex Aristotelis regalis de veritatibus mor-
 um formandorum dumtaxat intelligendum
 esse contenderet. Augustinus ipse ad veritates
 maxime theoreticas, quae de Deo creduntur,
 ethi non intelligantur, extendit: *Sic, per*
charitatem videlicet, fiet, ut a Doctoribus exte-
rioribus illa discatis, qua noluit Dominus tunc docere;
sed sicut omnes docibiles Deo: UT EA IPSA;
QUAE PER LECTIONES ATQUE SERMONES
EXTRINSECUS ADHIBITOS DIDICISTIS,
ET CREDIDISTIS DE NATURA DEI NON
CORPOREA, NEC LOCO ALIQUO INCLUSA,
NEC PER FINITA SPATIA LOCORUM QVA-
SI MOLE DISTINCTA, SED VBIQUE TOTA
ET PERFECTA ET INFINITA, SINE NITO-
RUM COLOREM, SINE FIGURIS LINEA-
MENTORUM, SINE NOTIS LITTERARUM,
SINE SERIE SYLLABARUM, IPSA MENTE
CONSPICERE AC PERCIPERE VALEATIS.
 Quod alibi in locis ad alia quoque altissima
 mysteria ipsumque arcanum sanctissimae Tri-
 nitaris extendit. Charitas enim hoc ipso quo
 Christiani animum a creaturis revocat, & at-
 tollit in Deum, oculum cordis a terrenarum
 cupiditatum fumis ac tenebris purgat, quibus
 cor hominis obscuratur & obtruncatur, ne
 revelata mysteria possit intelligere. Quanto ma-
 gis magisque cor dirigitur (nempe retorquendo

illud per charitatem in Deum) tanto magis vi-
 det quod non videbat, & valet quod non valebat. Et
 in sermonibus de diversis: *Videre vis? Beati*
serm. 12. de
mundo corde, quia ipsi Deum videbant. Prius ergo
cogita de corde mundando. Hoc habito negotium, ad
hoc te advoca, nisi hinc operi. Quod vis videre
mundum est; immundum est unde vis videre. Quis
autem dubitet charitatem veritatis, hoc est,
Dei, esse quae mundat cor? Nam ut idem
Sanctus ait: Veritas mandet, vanitas inquinat.
 Et rursum: *Secundum praecipuum est dilectio veri-*
tatis, cui contraria est dilectio vanitatis. Nam quia
 omnes cupiditates terrenae tenebrae sunt,
 charitas quae cupiditati capitaliter contraria
 est, tenebras istas pellit, ut in ejus lumine
 lumen aeternum, quo cuncta collustratur, cernere
 possit: *Fugatis, inquit, tenebrae fumo sicuti cu-*
piditatum videbitis lumen. Et in libro secundo de
 sermone Domini in monte, clarius modum,
 quo hoc efficitur, explanans, obtenebratio-
 nem cordis, & illustrationem cordis pracla-
 rissimè tangit, primumque dicit, Deum sem-
 per paratum esse dare suam lucem nobis non visibilem
 sed intelligibilem & spiritalem: sed nos non sem-
 per paratos esse accipere, cum inclinamur in illa,
 & rerum temporalium cupiditate tenebramur. Hinc
 docet ex opposito tenebras illas fugari ipsa
 conversione mentis in Deum; *Qua sit, inquit,*
purgatio interioris oculi, cum excluduntur ea, quae
temporaliter cupiebantur, ut acies cordis simpliciter fer-
re possit simplicem lucem divinitus sine ullo obscuro
aut immutatione fulgentem; nec solum ferre, sed
etiam manere in illa; non tantum sine molestia, sed
etiam cum ineffabili gaudio. Itaque magnopere
 praeposterum est, quod homines, qui aethere
 terrenis cupiditatibus tenebrofi, oculos ad
 mysteria divina caecos afferunt, scrutari, in-
 telligere, penetrare, definire conantur, an-
 tequam illa lux arcana, quam vitae sanctas
 parit, in eorum cordibus oriatur; non mi-
 nore profectio superbae praesumptionis, quam
 temeritatis exemplo. Nonne iniquitas, inquit
 Augustinus, *ne istam lucem videre posses, premi bar?*
Quid ergo? Cor saucium levabis ad Dominum?
Nonne prius sanandum est, ut videas? Nonne super-
bis invenis, cum dicis primo videam, & sic credam?
 Sub (credere) autem in eodem loco vitae bonae
 seu charitatis praecipua comprehendit, quia
Jesus ex fide vivit. Unde alibi definit generali-
 ter, quod tempus fidei (hoc est hujus vitae)
 cum aequitate vitae aeternae, impetrat intellectum sta-
 bilis sapientiae, ut non solum credendo, sed etiam in-
 telligendo disciplina firmetur. Nulla vero aequi-
 tas vitae habetur, aut haberi a quoquam po-
 test juxta solidissimam praecipua hujus do-
 ctinaam, nisi eam charitas impetierit ac
 donaverit. Ideoque nihil etiam in scriptis
 eius familiariter & pervagatius, quam intellu-
 ctum earum rerum, quae per fidem credende
 proponuntur, etiam in hac vita esse praemiam
 fides; juxta id quod ex Isaia juxta Septuaginta
 Interpretes allegare solet: *a Nisi credideritis,*
non intelligetis. Sub qua fide semper vitae san-
 ctitatem complectitur, quae ex charitate prohi-
 cificitur, & cordis tenebras fugat.

Ex

Ex istius igitur immobilis doctrinae fundamentis expressa sunt illa sententia, quibus identidem charitatis vim, ad mysteria quae fides credit intelligenda & penetranda, consignat. Ut quando dicit Spiritum sanctum hominibus dari, ut ad divina & aeterna contuenda quodam amorem & charitatis spiramento & incendio rapiantur: Ut quando ad haereticos Manichaeos revelata fidei principia cum tanta cordis immunditia penetrare conantes dicit: Per charitatem pervenitur ad plenitudinem scientiae: Et ad

Lib. 2. de Gt. contra Manich. c. 23.
Lib. 32. cont. Faust. c. 18.

veritatem, nisi per charitatem: Ut quando ad quolibet Catholicos dicit: Mores perducunt Te ad intelligentiam. Mores vero ex amoribus fluunt. Nec enim faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores; bonus autem amor, nemine dubitante Christiano, charitas est: Ut quando in libris de Trinitate dicit, fide flagrantem excitari charitatem: ut quanto flagrantius diligimus Deum, tanto certius sereniusque videamus. Quam ob causam subinde illustratorem pro charitatis, subinde lamnosissimam charitatem appellare solet.

C A P U T O C T A V V M.

Quaestiones & veritates purè Scholasticae nihil cum cognitione charitatis commune habent, propter diversas causas. Praecipua in quae prorumpunt.

IAM ex Scholasticis quaero, utrum veritates illae purè Scholasticae, seu quaestiones illae strigosa, quibus universa Scholastica nunc ab omni parte plena est, primi generis earum quas ante diximus, an secundi sint? Et sane eas esse cogitationis prorsus humanae tetus, evidentissimo argumento est; quod nulla quaestio purè Scholastica tam stabiliter firmata sit, quin per adversarios novis opinionibus discrepantes labefactetur. Cur enim plerumque dissentiant, & à magistris discipuli, & inter se condiscipuli, nisi quia ut homines humanis sensibus & humanis ratiocinationibus, ex Philosophorum principijs, ista quarunt? ubi non raro adest & studium gloriandi, quo quisque alio sapientior & acutior videri cupit; nec sententiae quodammodo addictus alienae, sed sui dogmatis & opinionis inventor. Ut sane tot alterationibus atque dissensionibus, Philosophorum antiquorum saeculum, quorum principia sibi à teneris propinata imberberunt, & vestigia terunt, revivisse videatur. Scholases enim habebant Philosophi penè innumerabilibus opinionibus dissentientes, ut Augustinus ait, & templa communia. Quae fluctuatio atque incertitudo inventa veritatis manifestè testatur, nihil huiusmodi speculationes commune habere cum illa directrice charitatis Evangelica cognitione; quae quamvis aliquid obscuritatis adjunctum habere possit, animos tamen suam infallibili certitudine tranquillos facit.

Lib. de vera Relig. c. 1.
& lib. 18. de Civit. c. 41.

Enimvero quis sano iudicio dubitare possit, pleraque notitia genuinè Scholasticae, non nisi puras abstractiones esse, depratasque Aristotelicae Metaphysicae eliquationes, quandoquidem de rebus supernaturalibus agatur? Nam in huiusmodi rebus neque ingenium suipius dux suo pro lumine esse potest, si verè supernaturales sunt: neque etiam Deum duc-

res humana dumtaxat opinione supernaturales ex principijs Aristotelis purè naturalibus suspendere ac declarare velle, à quibus veritates fidei nostrae, quae verè supernaturales sunt, vel notorias exceptiones, vel certè novas inauditasque explanationes protulerunt? Nam ista principia naturalia: Quae sunt eadem univertio, sunt etiam eadem inter se: & Una subsistentia non potest duas perfectas naturas terminare: & Sive voluntate non potest esse peccatum, Trinitatis & Incarnationis, & peccati originalis mysteria, vel falsa esse, vel prorsus incognito Philosophis modo explicanda, monstrarunt. Quae proleto ratio est, ut huiusmodi cognitiones abstractivae, quas iste Philosophicus conatus parit ferè sursum haereant, ad instandū; nec in cor hominis Christiani ad extruendum charitatis aedificium delabantur.

Hoc enim veritatibus illis proprium & perpetuum est, quae per secundum, quem supra diximus modū intelligēdi mysteria accipiuntur. Principium quippe suae cognitionis non tam in cerebri sublimitate, quam cordis puritate defixum habent; ideoque non nisi in Sanctis atque simplicibus animabus inveniuntur. Unde omnes verè docti atque religiosi sciunt plurimas huiusmodi arcanas mysteriorum caelestium veritates à faemellis, idiotisque penetrari, ad quas nullā se Theologiae suae subtilitate attingere posse, cum admiratione profitentur. Nempe quia divinae illius ac luminosae charitatis foetus sunt; quae excessus, extales, liquefactiones, heroicis impetus parit. Haec est illa scientia Theologica, quam nobis Apostolus commendat ad Corinthios: In omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia. Et iterum: Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiae claritatis Dei. Et ad Ephesios: In charitate radicati & fundati, quo fructu? Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quae sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum: scire etiam supereminentem scientiam

1. Cor. 1.

2. Cor. 4.

Eph. 3.